

RELAȚIILE MILITARE ROMÂNNO-RUSE ÎN TIMPUL PRIMULUI RĂZBOI MONDIAL

ROMANIAN-RUSSIAN MILITARY RELATIONS DURING WORLD WAR I

Maior conf. univ. dr. Dorel BUȘE

Rezumat: Începutul secolului al XX-lea a găsit Rusia și România făcând parte din alianțe politico-militare diferite. Cu toate acestea, atitudinea Marilor Puteri ale Antantei față de România și implicit relațiile politico-diplomatice și militare româno-ruse s-au îmbunătățit semnificativ în timpul Primului Război Balcanic, subsumându-se noii orientări de politică generală pe care Antanta a adoptat-o treptat față de zona Sud-Estului european.

Cuvinte cheie: relații politico-militare; alianțe politico-militare; cooperare; diferend internațional; echilibrul de forțe; diplomație; armistițiu.

Abstract: Early twentieth century found Russia and Romania as part of different political and military alliances. However, the Great Powers of the Entente attitude towards Romania and therefore political, diplomatic and military relations between Romania and Russia have significantly improved during the First Balkan War, submitting to the new general policy guidelines which Entente gradually adopted it on the Southeastern Europe.

Key words: political-military relations; military-political alliances; cooperation; international dispute; balance of power; diplomacy; truce.

Începutul secolului al XX-lea a găsit Rusia și România făcând parte din alianțe politico-militare diferite. Cu toate acestea, atitudinea Marilor Puteri ale Antantei față de România și implicit relațiile politico-diplomatice și militare româno-ruse s-au îmbunătățit semnificativ în timpul Primului Război Balcanic, subsumându-se noii orientări de politică generală pe care Antanta a adoptat-o treptat față de zona Sud-Estului european.

Spre sfârșitul primului deceniu al secolului al XX-lea relațiile româno-ruse se relatau timid dar sigur, prin vizitele reciproce ale oamenilor politici, la contactele dintre personalitățile militare și la schimburile cu caracter cultural. Aceste expresii

tipice ale raporturilor de bună vecinătate, oricât ar fi fost ele de cordiale, nu puteau nici măcar să atenueze efectele obstacolelor care despărteau România de Rusia. Treptat, însă, disensiunile pierdeau teren, poate și ca urmare a stabilirii unui nou echilibru de forțe între Antanta și Tripla Alianță. Consolidarea acestui echilibru a permis României reevaluarea politicii sale externe.

Conștientă de importanța poziției României într-un posibil conflict între Austro-Ungaria și Rusia, diplomația rusă continua totuși, chiar și în aceste condiții, să-și intensifice eforturile în vederea desprinderii României de Puterile Centrale și atragerea sa de partea Triplei Înțelegeri. Deoarece prezența generalului Conrad von Hoetzendorf la București provocase mare indignare la Petersburg, diplomația rusă a căutat s-o contracareze prin trimiterea în România a Marelui Duce Nicolae Mihailovici, cu prilejul aniversării căderii Plevnei, la 23 noiembrie 1912.

Prezentată oficial ca un gest de curtoazie, pentru a înmâna din partea Țarului Nicolae al II-lea bastonul de mareșal al armatei ruse regelui Carol I al României, vizita Marelui Duce Nicolae Mihailovici viza în fond obiective mult mai precise, de care guvernul român era conștient. Astfel, vizita Marelui Duce Nicolae Mihailovici în România, desfășurată între 26 noiembrie/9 decembrie – 29 noiembrie/12 decembrie 1912 era menită nu numai să contracareze efectele vizitei întreprinse de Franz Conrad von Hoetzendorf, ci și să sondeze terenul pentru a sesiza intențiile României într-un posibil conflict ruso-austro-ungar.

Marele Duce a sosit la București, acompaniat de o numeroasă suită. El a fost primit la gară de regele Carol I și de toți înalții demnitari civili și militari. De la gară, regele l-a condus pe Marele Duce la Palat, unde a fost primit de regina Elisabeta. În cele trei zile cât a durat sejurul său în România s-au organizat o serie de banchete și recepții în onoarea sa. La 23 noiembrie, bastonul de mareșal a fost înmânat regelui în cadrul unei mari festivități desfășurate la Palatul Regal. Această ceremonie a fost urmată de un impozant *Te Deum* la Catedrală, în prezența delegaților militari ruși și bulgari, pentru a celebra a 35-a aniversare de la cucerirea Plevnei. După oficiere, a avut loc o strălucitoare trecere în revistă a trupelor. La o recepție desfășurată la legația Rusiei, Marele Duce a avut ocazia întâlnirii cu principalii oameni politici ai Regatului, cu care s-a întreținut îndelung.

Mergând pe aceeași linie a apropierei ruso-române, la 8 iunie 1914, țarul Nicolae al II-lea și familia sa au sosit la Constanța. Presa vremii consemnează astfel evenimentele: la orele 8 a.m. a pornit din portul Constanța vaporul "Ovidiu" având la bord pe comandorul Mărgineanu împreună cu toți piloșii portului, spre a întâmpina yahtul imperial "Standard", precedat de crucișătorul "Cahul" și "Almaz" și urmat de

Întreaga escadrilă rusă din Marea Neagră. Compania de onoare cu muzica și drapelul a luat loc la debarcader lângă pavilionul Reginei. O splendidă alee lega pavilionul Reginei de pavilionul special amenajat pentru primirea Suveranilor Rusiei. Aleea continua spre oraș, ca un drum al florilor, presărat cu crizanteme și margarete". Bricul "Mircea", aflat în rada portului, a salutat sosirea escadrei ruse prin 31 de lovituri de tun. Șase aeroplane se înalță deasupra mării. Când yahtul imperial ridica marele pavoaz, Regele și Regina cu întreaga familie regală română sunt în pragul Pavilionului și răspund la salutul Țarului și al familiei sale. La intrarea în port, yahtul "Standard" a fost pilotat de personalul român, iar operațiunile de acostare au fost executate sub conducerea căpitanului Botez – Jean Bart cu o precizie remarcabilă.

Alaiul a fost condus spre pavilionul reginei și nici unui ministru nu i s-a permis să asiste la întrevvederele celor doi șefi de stat întrucât vizita a fost de la început declarată ca având un caracter intim. Primarul Constanței, Virgil Andronescu, a oferit oaspeților pâine și sare de pe o tavă din aur masiv, comandată special pentru eveniment. Tava avea marca orașului și inscripționat România, iunie 1914. Alaiul a plecat spre catedrală și a asistat la un ceremonial religios ținut de un sobor de preoți condus de episcopul Nifon. După terminarea slujbei, atât familia regală rusă cât și cea română s-au miruit la iconostas sărutând o icoană a Sfântului Nicolae și o cruce din aur, care apoi așezate într-o cutie din catifea au fost dăruite țarului. Seara, dejunul a fost dat la Cazino de către Ion I.C. Brătianu, președintele Consiliului de Miniștri.

Țarul a oferit numeroase medalii și ordine. Vizita țarului Nicolae al II-lea și a familiei sale la Constanța, în vara anul 1914, discuțiile cu regele Carol I și primul ministru Ion I.C. Brătianu au reconfirmat noua orientare în politica externă a țării noastre, dar și a Rusiei.

În acest context, după decesul regelui Carol I și venirea pe tron a regelui Ferdinand, în ziua de 14 august 1916, în cadrul Consiliului de Coroană convocat de noul rege s-a decis intrarea României în război. Odată făcut acest pas, prima măsură luată de autoritățile românești a fost mobilizarea românilor pentru front. Toți cei apti să țină arma în mână au primit chemarea să lupte pentru întregirea neamului, în total 833.758 de soldați și aproape 19.843 de ofițeri. La armata operativă, efectivul mobilizat a fost de 13.562 de ofițeri și 562.847 de soldați. Pe Frontul de Sud urma să acționeze Armata a III-a, condusă de generalul M. Aslan, iar pe frontul carpatic trebuia să intervină Armata I, condusă de generalul I. Culcer,

Armata a II-a, era sub comanda generalului Al. Averescu, iar armata a IV-a sub cea a generalului C. Prezan.

În noaptea de 14-15 august 1916, armata română a atacat frontiera austro-ungară. Pătrunderea în Transilvania s-a făcut prin 18 puncte, zdrobind rezistența austro-ungară. Trupele românești, mânate de dorința de a „curăța” cât mai rapid teritoriile locuite de ardeleni au obținut, în prima fază, victorie după victorie.

Deschiderea Frontului de Sud a determinat schimbări majore de strategie, care în final vor conduce la retragerea trupelor române la vechile frontiere.

Documente pe care generalul Coandă, în calitatea sa, de reprezentant al Armatei României, pe lângă STAVKA (Marele Cartier General al armatei ruse) în timpul Primului Război Mondial, le-a trimis regelui, primului ministru sau altor autorități aflate în țară dovedesc derularea bunelor relațiilor de comandament româno-ruse. Generalul Coandă s-a aflat la Stavka din august 1916 și până în februarie 1918, când a fost rechemat în țară, fiind numit în comisia ce trebuia să negocieze preliminariile păcii cu Puterile Centrale. Au existat două perioade distincte în misiunea generalului la STAVKA: din august 1916 până în noiembrie 1917, când Marele Cartier rus era cantonat la Moghilev și din noiembrie 1917 până la momentul rechemării în țară, când generalul s-a aflat la Kiev, îndeplinind aceeași funcție.

Desemnarea, în august 1916, a generalului Coandă, ca reprezentant al armatei române la STAVKA, cu rang de ministru plenipotențiar, a fost o alegere cât se poate de potrivită; dacă n-ar fi fost această numire, generalul ar fi preluat comanda uneia dintre cele patru armate, cu care România a intrat în război. Atât la Moghilev, cât și la Kiev, generalul Coandă s-a dovedit a fi un diplomat desăvârșit. A fost un militar cu mult tact, riguros și pe deplin conștient de importanța misiunii sale. Țarul i-a solicitat generalului Coandă să fie franc! Întâlnirea dintre țarul Nicolae al II-lea și generalul Coandă a avut loc în chiar ziua sosirii acestuia la Moghilev. Invitat la cină și apoi reținut pentru o discuție particulară, generalul român a avut ocazia să constate că țarul era la curent cu ceea ce se întâmpla în România, declarându-se bucuros de faptul că suveranul Ferdinand luase comanda supremă a trupelor, iar regina Maria, verișoara sa, organizase și conducea un spital pe lângă palat. Țarul a subliniat că România se dovedește un aliat loial și că armata ei, de curând intrată în război, se bucură de aprecieri din partea sa, drept pentru care se va strădui să-i ofere sprijin, ori de câte ori va fi nevoie. I-a solicitat generalului român să renunțe la formule diplomatice și să conteze pe camaraderia sa. Întâlnirea dintre țar și generalul român, ca și conținutul discuțiilor, dincolo de aspectele protocolare firești, semnifică o înțelegere corectă a colaborării militare dintre cele două armate,

în dorința de a-l învinge pe kaiserul Wilhelm al II-lea, considerat vinovat de provocarea războiului.

Ajungerea bolșevicilor la putere, la 25 octombrie/7 noiembrie 1917 este evenimentul care a impus părăsirea Moghilevului de către misiunile militare aliate, partidul condus de Lenin acționând pentru încheierea păcii și scoaterea imediată a Rusiei din război, ceea ce se va și întâmpla de altfel câteva luni mai târziu, în martie 1918. Informațiile transmise la Iași indicau cu suficientă claritate că evoluțiile politice și militare din imperiu conduceau spre încheierea unui armistițiu. După încheierea armistițiului de către ruși, alianța româno-rusă înceta să mai existe, iar cei doi aliați se vor situa în tabere diferite. Românii se vor găsi în fața adversarilor singuri, fără posibilitatea de a mai opune rezistență. În aceste condiții, la 22 noiembrie/5 decembrie 1917, în Consiliul de Miniștri susținut la Iași s-a decis încheierea armistițiului.

BIBLIOGRAFIE

- Bold Emilian, Seftiuc, Ilie, *România sub lupa diplomației sovietice (1917-1938)*, Iași, Editura Junimea, 1998.
- Ciachir Nicolae, *Istoria popoarelor din sud – estul Europei în epoca modernă (1789 – 1923)*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1987.
- Ciachir Nicolae, *Marile puteri și România (1856 – 1947)*, București, Editura Albatros, 1996.
- Constantiniu Florin, *O istorie sinceră a poporului român*, Ediția a II-a, București, Editura Univers Enciclopedic, 1999.
- Dașcovici Nicolae, Frunză, Victor, *Politica rusească la gurile Dunării și în Marea Neagră*, București, Institutul de Arte Grafice “Marvan”, 1942.
- Georgescu Vlad, *Istoria românilor de la origini până în zilele noastre*, Ediția a III-a, București, Editura Humanitas, 1992.
- Gherman Ion, *Istoria tragică a Bucovinei, a Basarabiei și ținutului Herța*, București, Editura All, 1993.
- Giurescu Constantin C., *Istoria României în date*, Chișinău, Mica Întreprindere Editorial-Poligrafică “Crai- Nou”, 1992.

